

МЕЛЕНЬ О.В., доц. НТУ«ХПІ»;
ТОРЯНИК Ю.О., студент НТУ «ХПІ»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Бухгалтерський облік як організаційна система замикається на рівні власника (підприємства – приватного, колективного або корпоративного). Але з процесом становлення суспільних формувань (муніципалітетів, держав тощо) його дані все більш потрібні цим формуванням для вирішення соціальних та інших суспільних потреб.

Щоб досягнути єдності показників діяльності в суспільстві, загальне методологічне керування бухгалтерським обліком в Україні здійснюється за загальноприйнятими у світовій практиці принципами та на законодавчій основі.

В Україні встановлена структура нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку складається з п'яти рівнів.

На першому рівні системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні знаходиться *Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»*, який встановлює правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності в Україні. Закон має 5 розділів.

У I розділі визначено: сферу чинності закону, ціль, основні принципи та валюту бухгалтерського обліку й фінансової звітності.

У II розділі – «Державне регулювання бухгалтерського обліку і фінансової звітності» – розглянуті питання відповідного

регулювання бухгалтерського обліку й фінансової звітності в Україні, функції та завдання методологічної ради з бухгалтерського обліку.

У III розділі – «Організація і ведення бухгалтерського обліку» – наведені питання організації бухгалтерського обліку на підприємствах, основні вимоги до порядку ведення первинних облікових документів та реєстрів обліку, правові основи проведення інвентаризації активів і зобов'язань.

У IV розділі – «Фінансова звітність» – установлені загальні вимоги до фінансової звітності, розглянуто основи організації консолідованої та зведеної звітностей, визначені звітний період, порядок надання й оприлюднення фінансової звітності, а також контроль за дотриманням законодавства про бухгалтерський облік і фінансову звітність.

П'ятий розділ містить порядок набуття законом сили.

На другому рівні системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку розробляються та впроваджуються нормативні акти Кабінету Міністрів України, інших урядових органів, що встановлюють принципи, які необхідно використовувати під час розробки положень третього і четвертого рівнів.

Третій рівень регулюється національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку з окремих тем і напрямів. Основне призначення національних стандартів – розкриття у формі понять і методів бухгалтерського обліку правових норм, закріплених у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.1999 р.

На четвертому рівні складаються рекомендації з організації й ведення бухгалтерського обліку окремих видів активів, зобов'язань, інших господарських операцій. Призначення даних рекомендацій – у забезпеченні раціональної системи обліку із застосуванням прогресивних форм обліку та способів його ведення.

На п'ятому рівні власником (керівником) підприємства (організації) складається наказ про облікову політику підприємства. Призначення цього документа – організація бухгалтерського обліку відповідно до законодавства та вимог управління в межах організаційної системи власника, його діяльності.

Загальне державне керівництво бухгалтерським обліком в

Україні сьогодні здійснює Кабінет Міністрів України. Державне регулювання проводиться з такою метою:

- створити єдині правила ведення бухгалтерського обліку та скласти фінансову звітність, що є обов'язковими для всіх підприємств і організацій та гарантують, захищають інтереси користувачів;

- удосконалити бухгалтерський облік і звітність.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку й фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів України, що затверджує національні П(С)БО, інші нормативно-правові акти означеної сфери. Порядок ведення бухгалтерського обліку й складання звітності в банках установлюється Національним банком України відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно вибирає форми його організації, суб'єктами якої можуть бути: бухгалтерська служба, сформована на підприємстві, котру очолює головний бухгалтер; спеціалізована організація чи відповідальний фахівець на договірній основі, якщо підприємство не має бухгалтерської служби.

На невеликих підприємствах їх власники мають право самостійно вести бухгалтерський облік.

Оскільки на основі даних бухгалтерського обліку формуються показники фінансової звітності, а бухгалтерський облік ведеться кожний день із застосуванням обраної облікової політики, підприємству необхідно до початку діяльності сформувати свою облікову політику, відобразивши її у відповідному наказі власника (керівника) підприємства.

Таким чином, відповідно до закону на стадії організації бухгалтерського обліку підприємство самостійно визначає облікову політику. Крім того, воно самостійно обирає форму бухгалтерського обліку як визначену систему реєстрів обліку, порядок та спосіб реєстрації й узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних засад, установлених Законом, з урахуванням особливостей своєї діяльності та технології обробки даних; затверджує правила документообігу й технології обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків та реєстрів аналітичного обліку й інші визначені законом правила.

Головний бухгалтер або особа, на яку наказом (контрактом) покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства:

- забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання та подання у встановлені терміни фінансової звітності;
- організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;
- бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестач, крадіжки, псування активів підприємства;
- забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємства.

Список літератури: 1. Пархоменко В. Розвиток бухгалтерського обліку: від реформування до адаптації та застосування / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. 2. Пушкар М. С. Теорія і практика формування облікової політики : монографія / М. С. Пушкар, М. Т. Щирба. – Тернопіль : Карт-бланш, 2011. 3. Сук Л. К. Організація бухгалтерського обліку : підручник / Л. К. Сук, Л. П. Сук. – К. : Каравела; Піча Ю. В., 2013. 4. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку [Текст] : навчальний посібник. – Житомир : ПП “Рута”, 2012.